sub-paradigm of each functional variety has already developed and expanded so much that it is necessary to adhere to a clear gradation "from broad to narrow": style – sub-forms – genres taking into account written and oral forms of implementation – texts. It is noted that the terminological sub-paradigm of the official business style requires constant attention as an object of study and codification, which is the prospect of studying the relevant texts and lexicographical consolidation of certain concepts.

***Keywords**: official business style, sub-style, genre, administrative sub-style, legislative sub-style, legal sub-style, diplomatic sub-style.*

УДК 811.124:712:63(062.21)

СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ ТЕРМІНІВ ЛАНДШАФТУ І НАЗВИ РОСЛИН, ЯКІ ЇХ СУПРОВОДЖУЮТЬ

І. І.ВАКУЛИК, кандидат філологічних наук, доцент,
E-mail: vakulyk@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-4812-7719
О. В. ШИНКАРУК, кандидат юридичних наук, доцент,
E-mail: aleksandra.shyn5@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-5494-1370
О. М. БАГАЦЬКА, кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
E-mail: bagackaya_oksana@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-5494-1370

***Анотація.** Термінологічні системи з надзвичайною швидкістю змінюються і поповнюються новими поняттями відповідно до змін рівня наукових знань. Відтак проблеми термінології як складової частини проблематики загального мовознавства знаходяться у призмі сучасної лінгвістики. Посилюється активність досліджень складових елементів мікросистем, викликанні потребою вивчення номінацій нових понять.*

У статті проаналізовано семантичне поле термінів ландшафту і назви деревних та кущових порід, які їх супроводжують; згруповано терміни за основними тематичним групами; розглянуто найпоширеніші терміноелементи, за допомогою яких можуть конструюватися сучасні терміни, а також встановлено шляхи запозичень термінів до сучасної української мови.

Проведене дослідження ґрунтується на використанні ботанічної таксономії, застосуванні загальнонаукових методів аналізу, синтезу й порівнянні. Професійні терміни із семою «рослинність» утворюються шляхом калькування, прямих (із подальшою асиміляцією мовної оболонки слова) та опосередкованих запозичень. Мовами-донорами виступають як мови європейського ареалу (латинська, грецька, німецька, італійська, іспанська, англійська), так і японська. Конструювання сучасних термінів відбувається за допомогою найпоширеніших фінальних терміноелементів (-арій/-аріум, -тет, -ус, -ура). Також ми можемо стверджувати, що ланцюжки запозичень з інших мов (фр. < італ.; фр. < ісп.; фр. < нід.; фр. < лат; пол. < італ.) є одним із способів поповнення словникового складу мови поряд із словотворенням.

***Ключові слова:** ландшафт, термін, терміноелемент, запозичення, назви деревних порід*

© І. І.Вакулик, О.В.Шинкарук, О.М.Багацька, 2018

Актуальність. Глобалізація поступово перетворилася в найвпливовішу реалію, що по-новому організовує життєвий світ людства [8]. Лінгвістичний простір слугує інтелектуальним інтер'єром прогресивного розвитку будь-якої національної мови. Формування нових лексичних одиниць залежить, зокрема, від вербокреативних можливостей даної мови, від багатства арсеналу словотвірних засобів, досконалості механізмів словотворення. Тож прогресивний розвиток сучасних мов виявляється насамперед у збагаченні та самовдосконаленні їхнього словникового складу [2].

Реалії сучасного життя та пов'язані з ними мовні проблеми давно стали предметом не лише дискусій, але дедалі частіше набувають рис ґрунтовних наукових досліджень [3]. Щодня ми переконуємося у широкому використанні латинської мови для наукового обігу, з трансформацією культурних переорієнтацій на західноєвропейські освітні принципи, бурхливою «європеїзацією» української наукової термінології у XXI ст. – номінації немислимі без скарбниці терміноелементів класичного походження.

Аналіз публікацій. Незважаючи на те, що опрацювання даної проблематики має багаторічну історію (дослідження Е. Вюстера, В. Шмідта, Е. Дрезена, В. Жирмунського, Н. Юшманова, О. Білецького, В. Даниленко, Ф. Нікітіної, В. Акуленка, Є. Карпіловської, Т. Кияка, Л. Кислюк, І. Кочан), її необхідно розробляти й надалі, бо залишається актуальною у зв'язку з науково-технічним прогресом – нові технології породжують низку нових термінів [1].

Мета дослідження. Проаналізувати семантичне поле термінів ландшафту і назви деревних та кущових порід, які їх супроводжують; згрупувати терміни за основними тематичним групами; розглянути найпоширеніші терміноелементи, за допомогою яких можуть конструюватися сучасні терміни, а також встановити шляхи запозичень термінів до сучасної української мови. **Матеріали і методи дослідження.** Проведене дослідження ґрунтується на використанні ботанічної таксономії, застосуванні загальнонаукових методів аналізу, синтезу й порівнянні. Робота здійснювалась у рамках проекту № 110/551-пр «Розробка новітніх принципів створення реєстру цінних рослин парків і скверів м. Києва на основі термінологічних стандартів».

Результати дослідження та їх обговорення. Власне термін «семантичне поле» був запозичений із фізики і через психологію, біологію, соціологію уведений до мовознавчих студій. При творення термінів відбувається шляхом запозичень, калькування з інших мов, морфологічних способів словотворення, часто із використанням інтернаціональних елементів, стандартних спеціалізованих морфем або терміноелементів, аналогії.

Тематична група «рослинність» охоплює значну кількість професійних термінів ландшафтного дизайну, оскільки власне рослина – plantae – чи цьому для опису структурної організації термінів застосовують елементи компонентного аналізу: членування словникових дефініцій, тематичне групування, зіставлення порівнюваних еквівалентів, які виконують роль т.зв. рамок, визначення дистрибутивних моделей. Як правило, це найголовніший представник великих земельних площ, на яких культивуються одна із сільськогосподарських культур, що має промислове або торгове значення [5].

Професійні терміни із семою «рослинність» найбільше презентують фінальний терміноелемент -**арій/-аріум:** *рокарій* («камяниста гірка»), *дендрарій* «(колекційна ділянка з акліматизації та інтродукції різних видів дерев і чагарників»), *альпінарій* («сад, у якому культивуються високогірні альпійські рослини», *віріда́рій* («зелений дворик»), *флораріум* («засклена вітрина з рослинами, внутрішній простір якої ізольовано від зовнішнього середовища і має постійний мікроклімат»), *розарій* («зарості шипшини або колекції троянд»), *екзотарій* («ділянка саду або парку, на якому створюється тимчасова відкрита композиція видів рослин, вигляд яких, у порівнянні зі звичними оку, здається незвичним або екзотичним»). До таких рослин належать «бородаті» іриси, багрина звичайна **(**Phytolacca americana L. – лаконос

американський), декоративні форми рицини із забарвленим листям і низькорослі різновиди (напр., різновид Гібсона – var. gibsonii hort. – характерний металевим блиском забарвленого листя, має низькорослі сорти з криваво-червоним листям; занзібарському різновиду властиве фіолетово-червоне листя; камбоджійському – майже чорним стволом); американська канна, чи шип-дерево – аралія.

За допомогою фінального терміноелемента -**тет** утворено термін на позначення «добротності» – *бонітет* («показник продуктивності насаджень і умов місцезростання»). Напр., за висотою дерева визначається бонітет першого класу високих насаджень, і п'ятого – найменш продуктивних). За допомогою суфікса -tas, -tat(is) у латинській мові утворюються іменники 3 відміни жіночого роду зі значенням якості або стану. В українській мові у таких термінах відбулась зміна роду з жіночого на чоловічий через посередництво німецької мови (пор.: муз. *квартет, септет, октет*; книж. *раритет*; мист. *естет*; реліг. *пієтет*; театр. *ексцентритет*). За походженням фінальний терміноелемнт *-тет* – це латинський суфікс іменників 3 відміни *-tas, -tat*(*is*), які належать до жіночого роду і означають якість предмета або його стан. Сема «збірності» характеризується високим ступенем функціональної активності. Вона має два види: збірності щодо людей (напр., *генералітет, муніципалітет, нобілітет, плюралітет*); збірності щодо предметів або закладів (напр., *комітет, факультет, університет*).

Сучасні терміни ландшафтного дизайну з фінальним терміноелементом -**ус** походять, переважно, від латинських іменників 2 та 4 відмін. Якщо при термінотворенні зберігається латинська фіналь -us/-um, терміни утворюються від іменників у формі N.Sg. – *габітус* («зовнішній вигляд, форма рослин»); *арборетум* («1) розплідник дерев»; 2) «дендрологічний сад, у якому презентовано живу колекцію деревних рослин із різних зон земної кулі, які культивуються у відкритому ґрунті даної місцевості» (пор. гр. *дендрарій*). Терміни також можуть втрачати фінальний елемент класичного походження, який є показником чоловічого роду іменників: *аспект* (лат. aspectus «1) зовнішній вигляд фітоценозу, який змінюється в залежності від фенологічних (сезонні) фаз розвитку рослин», напр., у процесі цвітіння, плодоношення тощо; 2) у широкому сенсі – «віддалений вид місцевості»); *проспект* (лат. prospectus – «вид, огляд» < лат. prospectus, a, um < prospicio, spexi, spectum, ĕre 1) «дивитись вперед»; 2) «передбачати») – широка, пряма, добре озеленена вулиця з видами на архітектурні споруди, навколишній ландшафт.

У сучасній науковій термінології (німецькій, англійській, французькій, українській, російській тощо) існує масив іменників, що походять від латинських дієприкметників майбутнього часу, утворених від основи супіна. Це іменники жіночого роду з фінальним терміноелементом *-ur(a)*. Терміном *натура* називається платіжний засіб, який замінює гроші. Значення цього терміна є ширшим: вживається в живописі, філософії, психології та ін. За своїм походженням це латинський іменник 1 відміни *natura, ae* f, утворений від відкладного дієслова *nascor, natus sum, nasci* «народжуватись». Можливо, через посередництво польської (*natura*) з'явився цей термін в українській мові. Етимологічний словник М.Фасмера подає відомість, що *натура* вперше з'явилось у білоруському перекладі Трістана (XVI ст.). Отже, ландшафтний термін «*натура*» – це 1) «природа»; 2) «конкретна реальна дійсність, що служить предметом зображення для художника» (напр., парк або ліс, поле і будь-який інший ландшафт для пейзажиста)».

Серед масиву термінів, які прийнято вважати термінами ландшафтного дизайну та ландшафтної архітектури, виявлено й інші, запозичені на -**ура**: *аркатура* (нім. Arkatur) «ряд декоративних помилкових арок на фасаді будівлі або на стінах внутрішніх приміщень»; *арматура* (лат. armatura – «спорядження») – 1) «елементи з міцнішого матеріалу, включені в менш міцний матеріал конструкції для її посилення, напр., сталеві прути в бетоні»; 2) «комплекс предметів для електроосвітлення»; 3)

«сукупність пристосувань для чого-небудь, напр., каркас для установки квіткової композиції»; *біотекура* «розділ архітектури, оснований на обліку особливостей навколишнього середовища, а також застосування місцевих будівельних матеріалів»; *скульптура декоративна* «різновид художнього оформлення архітектурного ансамблю, паркового комплексу, саду», напр., статуї-фонтани, статуетки на газонах; *архітектура ландшафтна* «архітектура відкритих просторів, галузь містобудування, мета якої – формування сприятливого зовнішнього середовища для життєдіяльності і відпочинку»; *стуктура* «взаємозв'язок і зв'язок складових частин єдиного цілого, будова», напр., «планувальна структура» як співвідношення територій, зон, комунікацій різного типу у межах певного плану чи проекту; *текстура* «характеристика листяного покриву дерев і чагарників, які вирізняються розміром і розташуванням, способами кріплення гілок, формою листя», напр., велике листя утворює грубу текстуру (як у *Quercus, Acer, Populus*), а листя дрібне, розрізане, лапате, пористе – більш тонку і витончену текстуру (як у *Salix, Gleditsia triacanthos L., Styphnolobium japonicum, Fraxinus, Robinia pseudoacacia, Larix*); *фактура* «особливості поверхні будь-якого об'єкта ландшафтного дизайну, визначається специфікою матеріалу» – напр., «фактура рослинна», «фактурна крона» властива для *Buxus, Symphoricarpos, Catalpa, Juglans cinerea L., Rhus aromatica; фурнітура* у мистецтві квітів – «супутні матеріали, що використовуються для посилення художньо-декоративного впливу».

Калькування як особливий вид термінологічного запозичення із буквальним перекладом також має місце серед ландшафтних термінів. Це можуть бути як словотвірні (*аерація, біоконструкція, гібридизація, деколорація, декорація, денудація, депігментація, детеріоризація, деформація, деталізація, дизайн-концепція, диспропорція, імпровізація, інкрустація, інсоляція інсталяція, інтерпретація, інтонація, інтродукція, інтуїція, іррігація, класифікація, компіляція, композиція, консервація, конфігурація, мінералізація, модуляція, орієнтація, плантація, регенерація, рекреація, рекультивація, реставрація, селекція, ситуація, специфікація, стилізація, транспірація, трансформація, урбанізація, фіксація, експозиція, етиоляція; скарифікація – «скарифікація газону; реконструкція – «реконструкція парків»; організація – «функціональна організація території»; композиція – «віяльна композиція плану парку», «динамічна композиція», «осьова композиція», «фронтальна композиція», «радіально-зіркова композиція»*), так і семантичні кальки. Ступінь смислової відповідності між калькою і об'єктом калькування перебуває у прямій залежності від прозорості словотворчої структури, тобто залежить від мотивованості останнього. І чим прозорішою буде структура і мотивованість об'єкта калькування, тим точнішою калькою ми послуговуватимемось.

Звернімося до етимології терміна «*ландшафт*». Вважається, що своїм науковим оформленням термін «ландшафт» зобов'язаний О. фон Гумбольдту. «Аналізу походження та еволюції значення слова «ландшафт» присвячено чимало спеціальних праць у в німецькомовній літературі (налічується до тисячі) та літературі англосаксів («хоча до трьохзначних чисел тут не дійшло». Слово «ландшафт» – германського походження і має дві складові – land і schaft. Кожна з них має кілька значень. Слово «Land» в сучасних германських мовах має п'ять основних значень: 1) ділянка земної поверхні з визначеними межами; 2) суходіл; 3) ґрунт; 4) країна, батьківщина; 5) територія, де ведеться сільське господарство. Такі самі значення вкладаються в «землю» і в слов'янських мовах» [4, с.11].

Змальовуючи «філогенетичне дерево», М. Гродзинський датує поняття з 1600 р. як частини фламандського живопису, пояснюючи через «краєвид». Наступним ступенем осмислення терміна стали 1800 рр., коли поняття вкладалося у контекст «парку», з 1900 рр. – розглядалося як складова фізичної географії, з 1960 р. – у складі термінів ландшафтної архітектури, культурної географії, традиційного

ландшафтознавства, естетики ландшафту, ландшафтного планування та ландшафтної екології.

Мовами-донорами, які подарували нам терміни ландшафту у «широкому значенні», виступили різні мови:

1) французька мова – *берсо* («крита галерея вздовж паркової алеї або по краях партеру»), у якій за допомогою ліан іноді влаштовують альтанки для відпочинку; *асортимент* («видовий склад різних дерев, чагарників і трав'янистих рослин, що застосовуються в ході проектування конкретного саду чи парку»); *газон* («штучний дерновий покрив, ділянка, засіяна переважно злаковими травами з метою створення зелено-смарагдового фону» – напр., «газон луговий», «газон мавританський» із суміші квіткових рослин (маки, льон, волошки, конюшина) або суміші багаторічних злаків, «газон звичайний або парковий» із використанням певних пропорцій із тонконогу, костриці, мітлиці; «газон партерний» на ділянках із регулярним плануванням – поруч із адміністративними й громадськими будівлями; «газон рулонний», який дозволяє за короткий проміжок часу змінити голу ділянку землі на красивий зелений майданчик; «газон сіяний»; «газон спеціальний», що застосовують на схилах автомобільних доріг і залізниць, смугах санітарно-захисних зон, аеродромах; «газон спортивний»); *гірлянда* («витягнуте і перевите стрічкою сплетіння квітів, фруктів, листя») – цей декоративний мотив особливо часто використовувався при оформленні фасадів ампірних будівель; *кабінет* («замкнене зелене спорудження з деревних рослин – *Tilia* або *Carpinus* – у садово-парковій композиції» – був надзвичайно поширений у Європі у XVII-XVIII ст.); *кашпо* («декоративна ваза, в яку ставиться квітковий горщик, а також декоративний пристрій для розміщення рослин в інтер'єрі на стінах і на відкритому повітрі» – «підвісне кашпо», «переносне кашпо», «стаціонарне кашпо»); *партер* («декоративна відкрита геометрично побудована композиція зі стрижених трав, низьких чагарників, квіткових посадок, піску тощо», що утворює парадну частину регулярного парку чи саду; напр., «партер англійський», «партер мереживний», «партер набірно-орнаментальний» з фоном товченої черепиці, «партер розрізний» із квітами на тлі піску, «партерний сад» із домінуванням газонних площ, квітників і водойм, коли деревам і чагарникам, що розташовуються на периферії, надається форма кулі, куба, квадрата); *куртина* 1) «група рослин, візуально пов'язаних між собою, які обмежують простір всередині парку, саду, скверу); 2) «Ділянка, засаджена однією породою дерев, а також група дерев однієї породи».

2) німецька – *рабатка* (нім. Rabatte – грядка) («квітник у вигляді вузької довгої смуги, що розміщується вздовж алей, доріжок) із використанням декількох видів цибулинних;

3) італійська – *арабеска* «вид складного орнаменту, що складається зі стилізованих листя, квітів, геометричних фігур, фігурок птахів, тварин, іноді написів арабською мовою»;

4) іспанська – *патіо* «невеликий, замкнутий стінами або високими кам'яними огорожами, сад іспано-мавританського походження», який пов'язаний з інтер'єром будинку і включає, аналогічно атріуму, декоративний басейн, мініатюрний фонтан, рослини в діжках;

5) японська – *бонсай* 1) «мініатюрні (заввишки до 1 м), штучно сформовані шляхом багаторазової стрижки та обрізки дерева, що ростуть в декоративному контейнері»; 2) «особливе мистецтво, майстерність вирощування подібних дерев у Китаї та Японії»; збереження квітів в «іншому житті» – *ікебана* 1) «мистецтво складання букетів, поширене в Японії і багатьох інших країнах», 2) «композиція, створена за принципами ікебани»;

6) грецька – *екзот* «рослина акліматизована, вирощується в місцевості, де в природних умовах вона не зросте», який може виступати в якості доповнення паркової флори, напр., *Ginkgo biloba L., Larix decidua Mill., Taxus baccata L., Pinus strobus L.,*

Platanus acerifolia (Aiton) Willd., Paulownia tomentosa (Thunb.) Steud., Sophora japonica L., Magnolia kobus Thunb., Liriodendron tulipiferum L.

Через посередництво двох мов дійшли до нас терміни *боскет* «частина парку або невеликий садок, засаджений головним чином чагарниками, серед яких ростуть подекуди поодинокі або групами дерева» (фр. *bosquet* < італ. *boschetto* – «лісок», «гайок»); *солітер* «немов діамант, одиночна рослина на відкритому просторі галявини», що виділяється з-поміж інших своєю величиною, архітектонікою, декоративністю, привертає особливу увагу (фр. solitaire < лат. solitaries – «одинокий») – будь-яка елегантна, химерна або яскрава рослина може претендувати на роль солітера, навіть трава незвичайного кольору або відтінку; *бульвар* «обсаджена деревами широка алея посередині вулиці в місті; вулиця з такою алеєю» (фр. *boulevard* < нід. *bolwerk* – «укріплений вал»); *парк* «велика (зазвичай більше 10-15 га) озеленена територія, упорядкована і художньо оформлена для відпочинку під відкритим небом (фр. *parc* < лат. *parricus* − «обгороженe місце») – «парк англійський», у якому темні гаї змінюються сонячними галявинами; «парк дитячий» із фізкультурно-оздоровчими спорудами, «парк італійський», «парк культури і відпочинку», у якому планувальну основу всієї території складають насадження, галявини, водойми, галявини; «парк-пам'ятник», що має меморіально-історичне, архітектурно-художнє, наукове значення і підлягає охороні; «парк спортивний»; «парк садибний»; із чіткими геометричними обрисами «парк французький»; *шпалера* 1) «щільно посаджені і рівно підстрижені («в стінку») дерева або чагарники по сторонам доріжки в регулярному парку»; 2) «дерев'яна або металева решітка або натягнутий у кілька рядів дріт, прикріплений до стовпів, що служить опорою для рослин»; 3) «витканий вручну великий килим-картина, гобелен (часто із зображенням паркових сюжетів)».

Аналізуючи терміни тематичної групи «малі архітектурні форми», виявлено, що значна їх частина презентує давньогрецьку мову: *амфітеатр* «видовищна споруда у формі еліпса або півкола з східчасто розташованими рядами сидінь» у парках часто займає відкриті природні або оброблені схили пагорба, прикрашається скульптурами, стінками з каменю, стриженими деревами; *німфей* «священний гай (кедровий, дубовий) у джерела, прикрашений скульптурою, стелою, гротом, колонадою» – у Стародавній Греції вважався місцем проживання німф і муз; *обеліск* «прямокутний, зазвичай монолітний кам'яний стовп, що звужується догори, з пірамідально загостреною верхівкою», відомий ще з Давнього Єгипту, і який застосовується як декоративний елемент композиції або як пам'ятник на честь знаменних подій; *пілони* (гр. pylon – «ворота, портал») –«монументальні підвалини або колони при вході в сад, парк, на центральній площі та інших урочистих місцях»; *стела* (гр. stele – «стовп») «вертикальна кам'яна брила з написом, рельєфним зображенням, зазвичай має меморіальне значення», у парках стела встановлюється як знак на події суспільної значущості; *амфора* (грец. amphoréus) «глиняний посуд із вузьким горлом і двома ручками» – як і багато виробів із кераміки, використовується для прикрас парків і садів.

Серед запозичень з французької – терміни *трельяж* «вертикальна площинна опора (каркас) для витких рослин (троянд, клематисів і ін.)», може служити одночасно огорожею, забезпечити поділ простору, направити рух пішоходів; *ермітаж* «споруда, розташована в глибині парку, далеко від палацу або головного будинку садиби і призначена для усамітненого відпочинку, роздумів» – у XVIII ст. використовувався для зустрічей, експонування колекцій; *вольєр* «огороджена споруда, призначена для утримання птахів, звірів», у XX ст. часто набував значних розмірів, розташовувався на березі водойми, служив архітектурним акцентом романтичного парку; *оранжерея* (фр. orange – «апельсин») «спорудження під скляним дахом зі штучно створеним кліматом, призначене для вирощування колекцій субтропічних та інших рослин із метою їх експонування. У ботанічному саді НУБІП України зростають *Agave americana* L., *Adiantum capillus-veneris* L., *Acanthocalycium violaceum*(Werderm.) Backeb., *Acca*

sellowiana (O.Berg) Burret, *Aloe arborescens* Mill., *Alocasia×amazonica* Hort., *Amaryllis belladonna* L., *Amorphophallus konjac* K.Koch, *Ananas comosus* (L.) Merr., *Asplenium bulbiferum* G.Forst., *Musa acuminata* Colla, *Vallota speciosa* (L.f.) T. Durand et Schinz, *Hamatocactus setispinus* (Engelm.) Britton et Rose, *Hibiscus rosa-sinensis* L., *Punica granatum 'Nana', Citrus paradisi* Macfad., *Dendrobium delicatum* (F.M.Bailey) F.M.Bailey, *Dracaena deremensis* Engl,. *Epipremnum pinnatum* (L.) Engl., *Zygocactus truncatus* (Haw.) K.Schum, *Coffea arabica* L., *Cupressus arizonica* Greene, *Citrus limon* (L.) Burm.f., *Laurocerasus lusitanica* (L.) M.Roem., *Myrtus communis* L., *Monstera obliqua* Miq., *Mammillaria gracilis* Pfeiff., *Nerium oleander* L.,*Ruscus colchicus* Yeo, *Cycas revoluta* Thunb., *Sequoia sempervirens* (D.Don) Endl., *Cyperus alternifolius* L.,*Phalaenopsis amabilis* (L.) Blume, *Ferocactus glaucescens* (DC.) Britton et Rose, *Ficus benghalensis* L., *Phoenix dactylifera* L., *Fuchsia hybrida* Hort. ex Siebold et Voss, *Hamatocactus hamatacanthus* (Muehlenpf.) F.M.Knuth, *Hoya bella* Hook., *Asparagus densiflorus* (Kunth) Jessop, *Cissus antarctica* Vent., *Yucca aloifolia* L., *Jacobinia carnea* (Lindl.) та багато інших цінних субтропічних рослин.

З інших двох романських мов – італійської та іспанської – запозичено терміни *руїна* (лат. ruina – «обвал, руїна») «елемент оформлення паркового пейзажу романтичних парків XVIII ст., що являють собою штучно створені руїни древніх храмів, гробниць і інших будівель» (напр., у парку Софіївка); *віадук* (лат. via – «дорога» та лат. ducere – «вести») «міст на високих опорах, шляхопровід через ущелину, глибокий яр», суходіл, над поперечної дорогою *пергола* (італ. pergola – «навіс») «садова споруда, що складається з дерев'яного або металевого каркасу з пласкою або сферичною поверхнею, яка підтримується стовпами, кам'яними колонами», овивається «кучерявими» рослинами і часто має вигляд критої зеленої галереї.

Через посередництво двох мов збереглися у нашому вжитку *грот* (фр. *grotte* < італ. *grotta)* «декоративне спорудження, створене поблизу виходу, біля підніжжя пагорба, іноді – павільйон біля водоспаду, ставка, струмка з каскадами» – і вважалося, що це найкраще місце для відпочинку в спекотні післяполудневі години; *ротонда* (італ. *rotonda* < лат. *rotundus* – «круглий») «кругла споруда, вкрита куполом, підтримувана колонами» використовується як елемент оформлення пейзажних садів і парків; *павільйон* (фр. pavillon < лат. papilio – «намет») «ізольована будівля в парку, призначена для короткочасного відпочинку» (напр., павільйон Флори у Софіївці); *альтанка* (пол. *altana* < італ. *altana* «тераса на даху») «садова споруда легкої ажурної конструкції, на опорах, обсаджена ліанами».

Тематична група термінів **«**геопластика і водні пристрої» презентує запозичення:

1) з латинської – акведук (лат. aqua – «вода» та лат. ducere – «вести») 1) «водогін, споруда для подачі води до населених пунктів або зрошувальних полів з вищого місця», 2) «міст чи естакада з водоводом (трубою чи каналом) для переведення трубопроводів або каналів через балки, річки та дороги» – як елемент декоративного оформлення введений в романтичні сади другої половини XVIII ст.; *фонтан* (лат. *fons* – джерело, гейзер, причина) 1) «споруда з пристроєм для подавання води під тиском»; 2) «водорозбірна колонка» – напр., «світломузичні фонтани»;

2) французької – *пандус* (фр. pente douce – «пологий схил») «підйом (зазвичай крутизною 12-15 градусів) для в'їзду до розташованого над цоколем будівлі парадного входу»; *кювет* (фр. cuvette – «чан, таз») «водовідвідна канава уздовж дороги», напр., невеликі кювети влаштовуються обабіч паркових прогулянкових шляхів; *бордюр* (фр. bord – «край») 1) у дорожньому будівництві – «бортові камені, які відокремлюють проїзну частину дороги від узбіч, тротуарів тощо»; 2) у ландшафтному дизайні – «вузькі (10-30 см) лінійні посадки з одного або двох рядів низьких (не більше 50 см) квітучих чагарників або декоративно-листяних трав певного виду», які служать для обрамлення клумб, рабаток або доріжок, виокремлення малюнка в квітниках і партерах;

3) італійської – *бут* «будівельний камінь (граніт, вапняк і ін.) неправильної форми, що використовується в кладці підпірних стінок, цоколів будівель, фундаментів»;

4) англійської – *буленгрін* «газон спортивного типу у вигляді злегка заглибленого в грунт прямокутника з пологими схилами», який обсаджується по контуру високими деревами з метою підсилення вражень просторовості паркового пейзажу;

5) грецької – *геопластика* «архітектурно-художнє перетворення рельєфу, різновид вертикального планування», це так звані штучні пагорби і гряди, тераси і амфітеатри, каньйони і інші форми рельєфу.

А терміни *каскад, парапет, тераса* зазнали впливу кількох мов. *Каскади* (фр. cascade < італ. cascata-) «послідовний ряд водойм, розташованих на різних рівнях і пов'язаних між собою уступами, по яких стікає вода» у палацово-паркових комплексах часто утворювали складні композиції з включенням багатьох скульптур, фонтанів, водних «сходів». *Парапет* (фр. parapet < італ. parapetto < лат. parare – «захищати» і petto – «груди») «масивна, низька, архітектурно оформлена огорожа вздовж набережних, мостів, підпірних стінок і терас». *Тераса* (фр. terasse < лат. terra – «земля») 1) «горизонтальна площадка на схилі природного або штучного походження», яка влаштовується для розміщення будівель; 2) «прибудований до будинку відкритий майданчик, часто з дахом на стовпах і засклений».

Висновки і перспективи. Отже, проаналізувавши семантичне поле термінів ландшафту і назви деревних та кущових порід, які їх супроводжують, ми згрупувати терміни за основними тематичним групами. Професійні терміни із семою «рослинність» утворюються шляхом калькування, прямих (із подальшою асиміляцією мовної оболонки слова) та опосередкованих запозичень. Мовами-донорами виступають як мови європейського ареалу (латинська, грецька, німецька, італійська, іспанська, англійська), так і японська. Конструювання сучасних термінів відбувається за допомогою найпоширеніших фінальних терміноелементів (-арій/-аріум, -тет, -ус, -ура). Також ми можемо стверджувати, що ланцюжки запозичень з інших мов (фр. < італ.; фр. < іспан.; фр. < нід.; фр. < лат; пол. < італ.) є одним із способів поповнення словникового складу мови поряд із словотворенням.

Список використаних джерел

1. Вакулик, И. И. Формирование научной картины мира в современном языковом пространстве / И. И. Вакулик // Мовні і концептуальні картини світу. – К.: ВПЦ «Київський університет, 2013. – Вип.43. – Ч.1. – С.203-209.

2. Вакулик, І. І. Давньогрецька та латинська мови як джерело сучасної наукової термінології [Текст] : монографія / І. І. Вакулик. – К. : НУБіП України, 2014. – 237 с. : табл.

3. Вакулик, І. І. Особливості термінологічної номінації // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Філологічні науки», 2016. – № 2(12). – С.196-200.

4. Гродзинський, М. Д.Пізнання ландшафту: місце і простір : Монографія. У 2-х т. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2005. – Т.1. – 431 с.

5. Крижанівська, Н. Я. Основи ландшафтного дизайну: Підручник. – К.: Ліра, 2008. – 204 с.

6. Новий словник іншомовних слів: близько 40000 сл. і словосполучень / Л. І. Шевченко, О. І. Ніка, О. І. Хомяк, А. А. Демянюк; За ред. Л. І. Шевченко. – К.: Арій, 2008. – 672 с.

7. Шинкарук, В. Д. Lingua Latina agrobiologica [Текст] / В. Д. Шинкарук, О. Ю. Балалаєва, І. І. Вакулик. – К. : Міленіум, 2017. – 528 с.

8. Vakulyk, I. I. The impact of globalization on modern terminology / I. I. Vakulyk // Cross-cultural and trans-national perspectives. – Herceg Novi, Montenegro: Enieda, 2010. – p. 144.

References

1. Vakulyk, I. I. (2013) Formirovanie nauchnoj kartiny mira v sovremennom yazykovom prostranstve [Formation of the scientific picture of the world in the modern language space]. Movni i kontseptualni kartyny svitu, 43, 1, 203-209.

2. Vakulyk, I. I. (2014) Davnohretska ta latynska movy yak dzherelo suchacnoi naukovoi terminolohii [Greek and Latin as a Source of Compound Scientific Terminology Ancient]. K. : NUBiP of Ukraine, 237.

3. Vakulyk, I. I. (2016) Osoblyvosti terminolohichnoi nominatsii [Features terminology nominations]. Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriia «Filolohichni nauky», № 2(12). 196-200.

4. Hrodzynskyi, M. D. (2005) Piznannia landshaftu: mistse i prostir [Landscaping: Missile and Pros]. K. : VPTs «Kyivskyi universytet», 431.

5. Kryzhanivska, N. Ia. (2008) Osnovy landshaftnoho dyzainu [Basic landscape design]. K. : Lira, 204.

6. Shevchenko, L. I., Nika, O. I., Khomiak, O. I., Demianiuk, A. A. (2008) Novyi slovnyk inshomovnykh sliv [New dictionary of words]. K. : Arii, 672.

7. Shynkaruk, V. D., Balalaieva, O. Iu., Vakulyk, I. I. (2017) Lingua Latina agrobiologica [Latin agrobiological]. K. : Milenium, 528.

8. Vakulyk, I. I. (2010) The impact of globalization on modern terminology. Cross-cultural and trans-national perspectives. Herceg Novi, Montenegro: Enieda, 144.

СЕМАНТИЧЕСКОЕ ПОЛЕ ТЕРМИНОВ ЛАНДШАФТА И НАЗВАНИЯ РАСТЕНИЙ, КОТОРЫЕ ИХ СОПРОВОЖДАЮТ

И.И.Вакулик, А.В.Шинкарук, О.М.Багацкая

Аннотация*. В нынешних условиях глобализации развитие и обогащение национальных языков происходит за счет заимствований готовых номинативных единиц языка-новатора. Терминологические системы очень быстро изменяются и пополняются новыми понятиями в соответствии с изменениями уровня научных знаний. Поэтому проблемы терминологии как составной части проблематики общего языкознания находятся в призме современной лингвистики. Усиливается активность исследований составляющих элементов микросистем, вызванные необходимостью изучения номинаций новых понятий.*

В статье проанализированы термины семантического поля «ландшафт», а также названия древесных и кустарниковых пород, которые их сопровождают; терминологические единицы сгруппированы по основным тематическим группам; рассмотрены наиболее распространенные терминоэлементы, с помощью которых могут быть сконструированы современные термины. Профессиональные термины с семой «растительность» образуются путем калькирования, прямых (с последующей ассимиляцией языковой оболочки слова) и опосредованных заимствований. Языками-донорами выступают как слова европейского ареала (латинский, греческий, немецкий, итальянский, испанский, английский), так и японский. Конструирование современных терминов происходит с помощью наиболее распространенных финальных терминоэлементов (-арий / -ариум, -тет, -ус, -ура). Также мы можем утверждать, что цепочки заимствований из других языков (фр. < итал .; фр. < исп .; фр. < нидерл .; фр. < лат; пол. < итал.) являются одним из способов пополнения словарного состава языка наряду со словообразованием.

Ключевые слова: *ландшафт, термин, терминоэлемент, заимствования, названия древесных пород*

SEMANTIC FIELD OF LANDSCAPE NAMES AND THE ACCOMPANIED PLANTS NAMES

I.Vakulyk, O.Shynkaruk, O.Bagatskaya

Abstract. *Globalization has gradually become the most influential reality, which organizes the living world of a mankind in a new way. Linguistic space serves as the intellectual interior of the progressive development of any national language. The formation of new lexical units depends, in particular, on the verbal creative possibilities of the given language, on the wide range of word-building means, the perfection of the word-formation mechanisms. Therefore, the progressive development of modern languages is, first of all, in the enrichment and self-improvement of their vocabulary.*

In the current globalization conditions, the development and enrichment of national languages are happening extensively, due to the borrowing of ready-nominated units of the language-innovator.

The realities of modern life and the language problems associated with them have long been the subject of not only the discussions, but more and more often acquire the features of thorough scientific research. Every day we are convinced of the wide use of the Latin language in science, the transformation of cultural reorientations into Western European educational principles, and the rapid «Europeanization» of Ukrainian scientific terminology in the 21st century. - nominations are unthinkable without a variety of terminological elements of classical origin.

Terminological systems are changing with extreme speed and are being replenished with new concepts according to the changes of scientific knowledge level. Therefore, the problems of terminology as an integral part of the problems of general linguistics are in the prism of modern linguistics. The research activity of microsystems components, caused by the need to study the nominations of new concepts, is intensified.

The article analyzes the semantic field of the landscape terms and the names of the trees and shrubs species that accompany them; the terms are grouped by major thematic groups; the most widespread terms are considered, which help to form modern terms; the ways of terms borrowing into the modern Ukrainian language are defined.

The conducted research is based on the use of botanical taxonomy, the application of general scientific methods of analysis, synthesis and comparison. Professional terms with the seme «рослинність» are formed by calquing, direct (with subsequent assimilation of the linguistic corpora of the word) and indirect borrowingы. Donor languages are the languages of the European area (Latin, Greek, German, Italian, Spanish, English), and Japanese. The formation of modern terms takes place with the help of the most common finite terminological elements (-арій/-аріум, -мет, -ус, -ура). We can also state that the borrowing chains from other languages (Fr. < Ital.; Fr. < Sp.; Fr. < Germ.; Fr. < Lat; Pol. < Ital.) is one of the ways to replenish the vocabulary of the language along with the word formation.

Keywords: *landscape, term, terminological element, borrowing, names of tree species*